

РЕЦЕНЗИЯ

от проф. д-р Пелагия Михайлова Терзийска, ЮЗУ „Н. Рилски” – Благоевград на дисертационен труд на тема на тема: „**ПЕДАГОГИЧЕСКИ УСЛОВИЯ ЗА РАЗВИТИЕ НА ТВОРЧЕСКИТЕ СПОСОБНОСТИ ПРИ ДЕЦА С АУТИЗЪМ**”, за получаване на образователната и научна степен „доктор” Професионално направление 1.2. Педагогика; Докторска програма „Специална педагогика“

Автор: ЕЛИСАВЕТ АНГЕЛОС РУМПИДАКИ

Общо представяне на процедурата и докторанта

Настоящата рецензия е изготвена на основание заповед № 74/ 17.01.2020 г. на Ректора на Югозападен университет „Неофит Рилски”, както и на решение на научното жури по процедурата.

Елисавет Ангелос Румпидаки е редовен докторант в катедра „Педагогика“ при Факултета по педагогика на ЮЗУ „Неофит Рилски“, Благоевград.

След завършване на ОКС „Бакалавър“ по история-археология през 2010/11 година посещава 400-часов годишен семинар в университета „Аристотел“ на тема „Образование на ученици с интелектуални затруднения и трудности в обучението“. В рамките на семинара осъществява стаж с деца с обучителни затруднения и умствена изостаналост в основно училище в Солун и стаж по специално образование в частен учебен център Plasis World. По същото време оказва и доброволна помощ за хора с увреждания.

През 2011 г. получава сертификат за владене на Брайлова азбука, а през 2013 г. сертификат за владене на жестомимична реч. През 2013-2014 е студентка в МП „Специална педагогика“ на Софийския университет "Свети Климент Охридски".

Образованието и професионалният опит на докторант Румпидаки обясняват интереса ѝ към проблемите на специалното образование, включително към децата с аутизъм, към тяхното обучение, подпомагане и подкрепа.

Актуалност на тематиката

Обучението и развитието на децата с аутизъм е отговорна задача, изискваща прилагането на адекватни, съответстващи на особеностите им

методи на специално образование, използването на ефективни подходи и технологии на преподаване. Тези деца се нуждаят от особена помощ в обучението, тъй като имат сложни социални, комуникативни и поведенчески нарушения.

Избраната от Елисавет Ангелос Румпидаки тема е интересна, актуална и дисертабилна. Дава възможност да се проследи развитието на творчески способности при деца с аутизъм, на основата на специално провокирани за целта педагогически условия.

Представеният за рецензиране дисертационен труд съдържа 155 страници основен текст. Структуриран е в две части, увод, заключение, литература, приложения. И двете части - теоретична и експериментална част включват по две глави. Библиографията съдържа 80 източника на латиница.

Представяне на труда и оценка на съдържанието

В увода се представя концепцията на дисертационното изследване. Посочени са обект, предмет, цел и задачи, хипотеза и методи на изследването. Направи е обосновка на актуалността на избраната тема и значимостта ѝ за обогатяване на педагогическата теория и практика

В първа глава накратко се представят диагностични критерии, епидемиология, причини, клинична картина симптоми на аутизма, основни негови характеристики, оценка. Вниманието се насочва и към значимостта на играта в образованието и нейната специфика при децата с аутизъм.

Втора глава е насочена към изясняване на терапевтични подходи - сензорно – кинетични, за поддръжка и алтернативна комуникация, за засилване на социалното взаимодействие. Конкретизирана е значимостта на Езикова програма МАКАТОН. Тук е включен и дизайна на изследването - процес на събиране на данни, контингент и методика на изследването.

За събиране на данни докторант Румпидаки използва въпросник, който се попълва след наблюдение на участието на децата в игра. Избраният въпросник дава възможност, както авторката пише, за прилагането му без присъствието на изследователя и е относително лесен за разбиране и лесен за

анализ. Въпросите са от затворен тип. Насочени са за изследване на социални и когнитивни умения, фина мобилност, зрителна координация, изразяване на чувства, невербална комуникация, мимикрия, функционална и акустична памет, комуникация, както и игра.

Изследването е направено през април 2018 г. - юни 2018 г. в Дневен център за деца и юноши с аутизъм в Солун. Децата са избрани според техните възможности чрез използването на въпросниците. Докторант Румпидаки участва в груповите програми на децата в центъра като наблюдател и записва реакциите им, които наблюдава по време на занимания. Тоест, ако са избрали да участват в тази конкретна дейност, как са участвали и дали биха могли да използват предметите символично.

В изследването вземат участие 60 деца с аутизъм, от които 36 са момчета и 24 момичета. 34 от деца имат предишен опит от участие в дейности, базирани на игра, а 26 нямат. Посочват и четирите етапи на статистическият анализ на отговорите от анкетата.

Изследването на докторант Румпидаки е насочено и към проучване възгледите на педагогическите специалисти относно използването на игра в образованието и терапията на деца с аутизъм, както и мнението на родителите на деца с аутизъм относно тяхната игра. Проучването има за цел също така да демонстрира *степента* на прилагане на играта в образователни и терапевтични програми за деца с аутизъм. За реализирането на тези цели се използват въпроси, насочени към използване на играта от учители и други специалности, към подкрепата, която се осигурява от Министерството на образованието, към значимостта на сътрудничеството между специалистите, а също така и с родителите по отношение на детската игра. Въпросникът съдържа и отворени въпроси, при които респондентите трябва да запишат дали прилагат играта, както и конкретна програма при нейното реализиране.

Четвърта глава представя анализа на получените резултати. Конкретизира целите на емпиричното проучване - изследване връзката между играта и аутизма. Акцентира върху основния компонент на изследването - развитието на

творческите умения чрез игрови умения за учене. Създадения и използван въпросник е насочен към проучване дали има разлика в реакциите между деца с аутизъм, които преди това са имали програма за игра и другите деца. Ако отговорът е да - доколко значима е тази разлика. Въпросникът съдържа три групи въпроси. Първата група - насочени към изследване на реакциите на деца с аутизъм по време на игровата дейност; втората група - за възприемането на играта от детето и третата група въпроси се фокусира върху поведението на децата по отношение на останалите от групата.

На основата на получените резултати са направени значими изводи по отношение на изследователската хипотеза. Потвърждава се, че използването на визуални инструкции повишава концентрацията на вниманието, броя на дейностите, с които се занимават учениците с аутизъм и броя на успехите във всяка от тези дейности. Доказва се, че: социалната валидност на изследването е достатъчно висока; стратегията на визуалните указания е ефективна при преподаването на различни умения на учениците с аутизъм; използването на визуални инструкции има важни предимства за тях: намалява реакцията по отношение на учителя, повишава придобитите умения след края на интервенцията, с обобщение, но всички те комбинират визуалните инструкции с други стратегии.

Получените резултатите се онагледяват с диаграми и графики, което прави по-лесно тяхното възприемане и разбиране.

Подчертава се, че резултатите и заключенията от изследването не могат да бъдат обобщени за всички хора с аутизъм.

Докторант Румпиде прави предложения за постигането на по-добро участие на децата с аутизъм в символични игрови дейности.

Приносителите, изведени от дисертационния труд напълно удовлетворяват изискванията за докторска дисертация.

Преценка на публикациите:

Публикациите са достатъчни – 4 на брой и всички са по темата на дисертационния труд.

Автореферат

Авторефератът представя по обобщен начин дисертационния труд. Открити са обобщените изводи, препоръки и приноси на автора.

Препоръки и бележки към дисертационния труд:

1. Смятам, че глава трета (включваща само 4 страници) и четвърта е по-добре да бъдат обединени в една глава.
2. При структурирането на труда да се преодолее определянето на параграфи по 1-2 страници. Достатъчно е те да се посочат вътре в текста като очертани подзаглавия на основните параграфи.
3. Тъй като не става ясно точно какви игри са приложение при работата с 60-те деца с аутизъм е необходимо да се опишат поне накратко занятията, които е наблюдавала и регистрирала докторант Румпидаки.

Въпроси:

1. Какви педагогически условия трябва да се създадат за развитие на творческите способности при деца с аутизъм?
2. Какви символични игри бихте препоръчали за използване в работата с деца с аутизъм?

ЗАКЛЮЧЕНИЕ:

Представеният дисертационен труд, разработен от докторант Румпидаки отговаря на изискванията предявявани към разработки за придобиването на образователната и научна степен „доктор“.

На основата на очертаните достойнства на труда и приносите на автора, давам положителна оценка и предлагам на почитаемото научно жури да присъди образователната и научна степен „доктор“ на Елисавет Ангелос Румпидаки в област на висше образование: 1. Педагогически науки, професионално направление 1.2. Педагогика, докторска програма „Специална педагогика“.

Рецензент:.....

17. 02.2020 г.

Проф. д-р Пелагия Терзийска